

Asia: VN/7791/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko Tilastokeskukselle hallituksen esityksessä kirjattu uusi tehtävä selkeästi kuvattu?

Kyllä, mutta Eläketurvakeskuksen arvion mukaan esitykseen sisältyy epäselvyys siitä, missä määrin esitys vaikuttaa Eläketurvakeskuksen Tilastokeskukselle nykyisin luovutettaviin tietosisältöihin. Käsitteemme mukaan esitetty laki säilyttäisi Eläketurvakeskuksen nykyisen tiedonantovelvollisuuden Tilastokeskukselle. Tilastolain 14 ja 15§ mukaan Eläketurvakeskus on tiedonantovelvollinen vakuutettujen rekisteritietojen ja maksettujen etuuksien osalta tilastotarkoituksiin. Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan näiden tietojen tietosisällöstä voidaan jatkossakin sopia yhdessä.

Uuden esitetyn 2a§ mukaan Eläketurvakeskus voi lisäksi päätöksellään luovuttaa Tilastokeskukselle tutkimuskäyttöön sellaisia tietoja, joita ei luovuteta tilastointitarkoitukseen. Käsitteemme mukaan esitys ei suoraan laajenna Tilastokeskuksen tiedonsaantioikeutta Eläketurvakeskuksesta, vaan tässäkin on kyse sopimuksesta Tilastokeskuksen ja Eläketurvakeskuksen välillä.

Tilastokeskusta koskevan lain uuden pykälän 2a§ mukaan tilaston julkaisemattomuus ei olisi aiheellinen viivytyksien toimittamiselle. Eläketurvakeskus katsoo, että tietojen laatu tulee varmistaa riittävästi ennen kuin niitä voidaan luovuttaa. Eläketurvakeskuksen on voitava varmistaa, että sen luovuttamat tiedot ovat yhdenmukaiset Eläketurvakeskuksen käyttämien ja julkaisemien tietojen ja tilastojen kanssa. Osa Eläketurvakeskuksen tilastoista kuuluu Suomen Virallinen Tilasto -sarjaan. Näin ollen on tärkeätä, ettei muualla käytetä virallisten tilastojen kanssa ristiriitaisia tietoja.

2. Miten arvioitte valtioneuvoston etusijaa käyttölupahakemusten käsittelyssä suhteessa alaiseen hallinnon viranomaisiin?

Eläketurvakeskus pitää tätä hyväksyttävänä vain perustelluissa poikkeustilanteissa.

3. Ovatko hallituksen esityksen ehdotusten tietosuojaa koskevat pykälät riittävän täsmällisiä?

Kyllä.

4. Onko aineiston tietosuojaoikeudellinen käsittelyperuste riittävästi kuvattu?

Kyllä.

5. Onko aineiston säilytystä koskeva tekstiosuus riittävän täsmällinen?

Kyllä.

6. Onko tietojen käyttötarkoitus rajattu riittävän selkeästi?

Osittain.

Esitetty tilastolaki ei laajenna tietojen käyttötarkoitusta, vaan tietoluovutuksia voitaisiin esityksen mukaan tehdä tieteelliseen tutkimukseen ja yhteiskuntaoloja kuvaaviin tilastollisiin selvityksiin kuten nykyisin. Lain tilastokeskuksesta mukaan tutkija- ja aineistopalvelu on tarkoitettu myös ns. ajatuspajoille. Ajatuspajan 'käsitettä' ei ole kuitenkaan määritelty lakiehdotuksessa. Käsite tulee täsmentää. Näiden ns. pajojen toiminnan tulisi rajautua tieteelliseen tutkimukseen tai yhteiskuntaoloja kuvaaviin tilastollisiin selvityksiin. Jatkuvasti päivittyvästä tietotarpeesta ei ole lakiesityksessä määritelty olisiko se tieteellistä tutkimusta vai tilastollista selvitystä.

Eläketurvakeskuksella olisi tarve käyttää Tilastokeskuksen tietoja nykyistä laajemmin Eläketurvakeskuksen tilastotoiminnassa, kuten esimerkiksi tietoa henkilön sosioekonomisesta asemasta. Tällöin tietojen käyttötarkoituksena pitäisi voida olla myös tilastointi. Esityksen mukaan tietoluovutuksia voitaisiin tehdä edelleen vain tieteelliseen tutkimukseen ja yhteiskuntaoloja kuvaaviin tilastollisiin selvityksiin.

7. Ovatko raaka-aineiston ja valmisaineiston käyttörajaukset riittävän selkeitä?

Tärkeätä on, että uusien valmisaineistojen kokoamisesta neuvotellaan niiden rekisterinpitäjien kanssa, joiden aineistoja valmisaineisto koskee, kuten esityksessä todetaan. Näin varmistetaan tietojen oikea käyttö ja soveltuvuus suunniteltuun valmisaineistoon.

8. Mahdollistaako hallituksen esitys tutkijalle luovutettavien tietojen antamisen suoraan Tilastokeskuksen tutkijapalvelulle, kun tutkijan on tarkoitus käsitellä tietoja tutkijapalvelun etäkäyttöympäristössä?

Kyllä.

9. Edistääkö hallituksen esitys tutkimuksessa hyödyllisen tiedon saamista tutkijoiden käytettäväksi?

Kyllä, mutta Eläketurvakeskuksen mielestä Tilastokeskuksella ja viranomaisilla tulee säilyttää mahdollisuus harkintaan, mitkä tiedot ovat perusteltuja ja riittävän laadukkaita jatkokäsittelyä ja luovutusta varten.

Paldanius Allan
Eläketurvakeskus

Palotie-Heino Tiina
Eläketurvakeskus